

ROLA CZYTANIA W ŻYCIU CZŁOWIEKA

„Człowiek, który nie czyta książek nie ma przewagi nad tym, który nie potrafi czytać”.

Mark Twain

Z różnych stron dochodzą głosy, że współczesna młodzież czyta coraz mniej. Mimo dużej ilości zainteresowań jakie przejawiają młodzi ludzie, książki poświęcają stosunkowo niewiele uwagi. Dom rodzinny nie zawsze wywiązuje się ze swoich zadań, choć to przecież w nim właśnie dziecko powinno nawiązać swoje pierwsze kontakty z książką. Braki czytelnicze próbuje wyrównywać szkoła, której nie zawsze się to udaje.

Rozważania na temat czytania książek oraz czasopism wśród młodzieży szkolnej wymagają sprecyzowania terminu czytelnictwa.

Według Milesa Tinkera „czytanie polega na rozpoznawaniu drukowanych lub pisanych symboli, służących jako bodźce do przywołania znaczeń nagrodzonych dzięki wcześniejszym doświadczeniom życiowym i tworzeniu nowych znaczeń drogą manipulowania pojęciami, które czytelnikowi są już znane. Uzyskane tą drogą znaczenia są organizowane w procesy myślowe, dostosowane do celów przyświecających czytelnikowi. Taka organizacja prowadzi do zmodyfikowania myślenia i / lub zachowania, przy czym dokonuje się to w rozwoju osobniczym lub społecznym”¹

Jadwiga Kołodziejska określa czytelnictwo jako „proces społecznej komunikacji, w którym książka jest narzędziem przenoszenia kultury za pomocą symboli.”²

Nad pojęciem czytelnictwa zastanawiał się również Józef Pieter wyjaśniając, że w literaturze naukowej występuje ono przeważnie w znaczeniu zjawisk społecznych: „dostępu do lektury, rozpowszechniania tejże, korzystania z niej i postaw czytelników wobec lektury.”³

Mała encyklopedia PWN wyjaśnia czytelnictwo jako: „1. czytanie książek i czasopism jako zjawisko społeczne; 2. proces społecznej komunikacji, polegający na przyswajaniu przez czytelników piśmienniczego dorobku kultury; 3. uwarunkowane czynnikami społecznymi i psychofizycznymi zjawiska i

---

¹ Bibliotekarstwo. Nauka-Dydaktyka-Praktyka, Wydaw. SBP, W-wa 1994, s. 173

² Tamże. S. 173

³ J. Pieter: Czytanie i lektura, Śląsk, Katowice 1960. s. 23

procesy związane ze stosunkiem czytelników do książek i prasy, korzystaniem z nich i oddziaływaniem lektury na odbiorców.”⁴

Definicje te pokazują złożoność i wieloaspektowość zjawiska, obejmującego wielorakie relacje między książką a czytelnikiem, w skład których wchodzi procesy natury psychicznej, społecznej, kulturowej, literackiej, wychowawczej i komunikacyjnej.

Czytelnictwo zmieniło się na przestrzeni kilku ostatnich lat bardzo radykalnie. Zmieniają się upodobania czytelnicze, są osoby, które nie wstydzą się otwarcie przyznać, że nie czytają w ogóle, wyśmiewani są ci, którzy ślęczą nad książką i to w dodatku grubą.

Z pojęciem czytelnictwa nieodparcie kojarzy nam się zagadnienie kultury czytelniczej. Wg J. Andrzejewskiej „jest to integralny zespół zamiłowań, zainteresowań, nawyków, wiadomości, umiejętności i sprawności czytelniczych, umożliwiające człowiekowi najkorzystniejszy dla wszechstronnego rozwoju jego osobowości i twórczego funkcjonowania w społeczeństwie kontakt ze słowem drukowanym.”⁵

Definicja ujmuje zagadnienie integracji zjawisk i procesów zachodzących w kontaktach człowieka z prasą i książką, czyli wzajemne zespolenie, tworzenie całości, zwraca przy tym również uwagę na czynniki motywujące i na funkcje lektury w życiu człowieka.

Kultura czytelnicza jednostki w ujęciu J. Andrzejewskiej jest składnikiem osobowości człowieka, ukształtowaniem pod wpływem różnych czynników w toku jego obcowania z przekazami piśmienniczymi i należy ją zdecydowanie odróżnić od kultury czytelniczej jako zjawiska społecznego. J. Andrzejewska wysunęła propozycję, aby w badaniach czytelnictwa zastosować kategorię kultury czytelniczej jednostki. Wg J. Andrzejewskiej „ujęcie problemów czytelnictwa w kategorii kultury czytelniczej jednostki otwiera obiecujące perspektywy nie tylko przed praktyką oświatową, dla której wzorzec kultury czytelniczej jednostki winien stać się programem edukacji czytelniczej, ale i przed badaniami czytelnictwa, które winny tę praktykę wspomagać. Podkreśla jednocześnie, że w badaniach dotyczących czytelnictwa współczesnego kategoria kultury czytelniczej jest najbardziej przydatna.”⁶

---

⁴ A-Z Mała encyklopedia PWN, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1996, s. 178

⁵ J. Andrzejewska: Kultura czytelnicza nauczycieli szkoły podstawowej, Warszawa 1976, s. 24

⁶ J. Andrzejewska: Kultura czytelnicza jednostki jako program edukacji czytelniczej i przedmiot badań. „Studia o Książce.” T. 18, 1989, s. 56

„W perspektywie przyspieszonego tempa rozwoju nauki i cywilizacji i naszych opóźnień w tym względzie, w świecie rozdartym sprzecznościami, pełnym kontrastów między postępem a zacofaniem, między humanizmem a zezwierzęceniem, problem upowszechniania wysokiej kultury czytelniczej, która by służyła doskonaleniu człowieka i społeczeństwa, nabiera coraz większej wagi.”⁷

Umiejętność czytania jest warunkiem funkcjonowania współczesnego społeczeństwa. Dzięki niej ludzie mogą szybko i sprawnie komunikować się między sobą, wymieniać informacje, dzielić się doświadczeniem, spostrzeżeniami i przekazywać uczucia.

Żadna dziedzina życia, tak społecznego, jak i państwowego, nie może funkcjonować i rozwijać się bez czytania. Im bardziej będzie rozwijać się cywilizacja, tym bardziej potrzebna będzie jednostce, a i społeczeństwu, doskonała i skuteczna umiejętność czytania.

CZYTELNICTWO A ŚRODOWISKO

Przeprowadzone badania nad czytelnictwem wykazały, iż bardzo istotny wpływ na czytelnika, zwłaszcza młodego, wywiera środowisko, w którym żyje, wychowuje się, uczy itp. Termin „środowisko” będzie użyty w odniesieniu do największego kręgu, jakim jest szkoła, czyli zespół uczniów, rówieśników i nauczycieli, wreszcie do najszerzego, jakim jest teren stanowiący miejsce zamieszkania uczniów, a więc miasto lub wieś.

Pojęcie środowiska wg Słownika współczesnego języka polskiego to: „ludzie stanowiący społeczność lokalną lub połączenie wspólnotą interesów, zainteresowań, sposobem życia, wykonywaniem tego samego zawodu itp.; środowisko miejskie, wiejskie, środowisko artystyczne, środowisko lekarzy, prawników, środowisko młodzieżowe, środowisko przestępcze.”⁸

Rozwój kultury czytelniczej jednostki determinuje w dużej mierze dom rodzinny, obecność czytających domowników, książek, prasy, w ogólnym tego słowa znaczeniu. Świadome wychowanie czytelnicze dziecka polega na wprowadzaniu go w świat literatury poprzez śpiewanie kołysanek i piosenek, recytowanie wierszyków, opowiadanie bajek, wspólne uczęszczanie do bibliotek bądź księgarni, rozmowy z dziećmi na temat przeczytanych książek. Ważną rolę odgrywa też atmosfera życia rodzinnego, umożliwiająca harmonijny rozwój dziecka lub blokująca jego podstawowe potrzeby fizyczne i psychiczne, co nie sprzyja kształtowaniu się potrzeby czytania.

---

⁷ Tamże. S. 61

⁸ Słownik współczesnego języka polskiego, Warszawa 1996, s. 1111

„Wyniki badań wskazują jednoznacznie, że obyczaj czytania dzieciom do poduszki jest tym częstszy, im ankietowani są lepiej wykształceni. Jest to zjawisko niemal powszechne w domach osób z wyższym wykształceniem (88%), jednak dość częsty kontakt z książką mają także dzieci w rodzinach osób z wykształceniem średnim (58%), zasadniczym zawodowym (49%) oraz podstawowym (43%).”⁹

Im wcześniej dziecko odczytuje gratyfikacyjną wartość lektury, chociażby dzięki czytaniu książeczek przez mamę, zaspokajającemu potrzebę bliskości, miłości, bezpieczeństwa, przynależności, tym większa gwarancja przyjaźni z książką na całe życie. Jeśli natomiast dziecko nauczy się zaspokajać swe potrzeby psychiczne w inny sposób, np. poprzez gry, zabawy, gonitwy, oglądanie telewizji, sport, komputer, to wcześniej ukształtowane przyzwyczajenie niełatwo zmienić, choć na przyjaźń z książką nigdy nie jest za późno.

Na zachowania czytelnicze w dużym stopniu wpływa środowisko rówieśnicze. W decyzji o wyborze lektury bardzo ważną rolę odgrywają koledzy jako podstawowe źródło informacji o tym, co warto przeczytać, zwłaszcza w środowiskach miejskich.

Autorytet grupy, czy kręgu rówieśniczego przewyższa niejednokrotnie, zwłaszcza w odniesieniu do starszej młodzieży, autorytet ojca, matki czy nauczyciela. Grupa dostarcza wzorów ubierania się, wpaja pojęcia moralne, proponuje hierarchię wartości, kształtuje normy zachowania. Grupa narzuca określony język, kontroluje postępowanie członków itp. Ten wzrost autorytetu grypy rówieśniczej w dużym mieście powodowany jest przez wiele czynników. Składa się nań zarówno zmniejszenie wychowawczej funkcji rodziny (w odniesieniu do dzieci starszych), fakt, że młodzież więcej niż dawniej czasu spędza poza domem rodzinnym. Środki masowego przekazu stają się także czynnikiem integracji kręgów rówieśniczych. Stanowią formę wspólnie przeżywaną rozrywki, dostarczają wzorów do masowego naśladowania.

Wcześniejsze usamodzielnienie się dzieci i młodzieży powoduje niejako automatycznie wzrost autorytetu kolegów i koleżanek. Z nimi obecnie przebywa się częściej niż z dorosłymi: na podwórku i na ulicy, w kinie, na wycieczkach czy koloniach i oni mają też decydujący wpływ na to, co czytać w danym momencie, co cieszy się dużym zainteresowaniem grupy wiekowej.

Szkoła odgrywa wyjątkową rolę w edukacji czytelniczej społeczeństwa. To ona stwarza bardzo duże możliwości kontaktu człowieka ze słowem

---

⁹ CBOS, Książka w życiu codziennym Polaków, IX 1998, Wiedza i Życie, 1999 nr 6, s. 14

drukowanym i to przez stosunkowo długi czas, co jest bardzo ważne w tych środowiskach, gdzie dostęp do książek, do czasopism, różnych publikacji jest utrudniony. To szkoła wkracza z propozycją zawarcia przyjaźni z książką w najbardziej sprzyjającym okresie, kiedy umysł dziecka cechuje się dużą chłonnością, ciekawością świata i podatnością na wpływy wychowawcze. To właśnie szkoła wraz z biblioteką szkolną, tak pięknie dzisiaj zwaną – centrum informacji w szkole, ma najlepsze warunki edukacji czytelniczej ze względu na możliwość jej planowania, programowania i włączenia w system dydaktyczno-wychowawczy szkoły oraz ma dużą sposobność profilaktycznego oddziaływania na uczniów, którzy z różnych przyczyn, niejednokrotnie niezależnych od siebie nie czytają książek.

Szkoła współdziała również z innymi instytucjami rozwoju kultury czytelniczej typu: wydawnictwa, księgarnie, inne biblioteki, organizacje społeczne, środki masowego przekazu itp. Instytucje te, nie tylko ułatwiają dostęp do prasy, książki, ale propagują czytelnictwo i zainteresowania czytelnicze za pomocą różnych form typu: wystawy, konkursy, spotkania z ciekawymi ludźmi. Środki masowego przekazu informują o nowościach wydawniczych, upowszechniają wzorce ludzi odczytanych, posiadają własny duży księgozbiór.

Środowisko typu miejskiego lub wiejskiego ma również określony wpływ na stan czytelnictwa młodzieży szkolnej. Szczególnie na terenie wiejskim uwidacznia się wpływ środowiska typowo szkolnego tzn. nauczycieli i uczniów. Biblioteka szkolna jest zazwyczaj jedyną placówką posiadającą księgozbiór, najodpowiedniejszy dla czytelników szkolnych czyli uczniów. Młodzież szkolna na wsi nie posiada biblioteczek domowych, toteż potrzebne książki wypożycza w bibliotece szkolnej, której księgozbiór jest niedostatecznie zaopatrzone, charakteryzuje się małą ilością woluminów, brakiem lektur, słowników, encyklopedii, literatury popularnonaukowej itp. Zatem stan czytelnictwa w środowisku wiejskim jest słaby w porównaniu z czytelnictwem w środowisku miejskim. Wielki wpływ na rozwój czytelnictwa w miastach mają takie czynniki jak dom, szkoła oraz samo środowisko kulturalne danej miejscowości. Dziecko w mieście styka się z książką od najwcześniejszych lat, bądź w domu rodzinnym, bądź w oddziale przedszkolnym, bądź w oddziałach dziecięcych publicznych bibliotek miejskich, do których dziecko wiejskie ma utrudniony dostęp. Cechą charakterystyczną dla młodocianych czytelników wielkomiejskich jest szeroka skala zainteresowań czytelniczych.

ZAINTERESOWANIA CZYTELNICZE WYNIKAJĄCE Z WŁAŚCIWOŚCI WIEKU

Dziecko wyrasta niejako z potrzeby obcowania z książką na rzecz towarzyskiej aktywności w grupie rówieśniczej, często budującej swoją tożsamość wokół słuchania i przeżywania określonych gatunków muzycznych, perfekcyjnej znajomości zespołów czy nazwisk wykonawców. Rozwój dziecka nie przebiega samoczynnie, jest wynikiem nie tylko wrodzonych zadatków i aktywności, lecz przede wszystkim wychowawczego oddziaływania.

Książka przestała być jedynym źródłem rozwoju świadomości i wyobraźni. Wszystko wskazuje na to, że kryzys czytelnictwa nie zaczął się dzisiaj. Dwadzieścia, czy trzydzieści lat temu młodzież czytająca wartościowe książki z własnego wyboru, również należała do mniejszości. Najwdzięczniejszymi czytelnikami są uczniowie najmłodsi, chętnie czytają większość książek z listy lektur, książki przygodowe a w szczególności baśnie.

Powszechnie rozróżniamy w rozwoju psychicznym dzieci i młodzieży kilka grup wiekowych w zależności od cech charakterystycznych dla każdej z grup. Za najmłodszych czytelników bibliotek szkolnych przyjmujemy dzieci tzw. młodszego wieku szkolnego, który obejmuje dwie fazy od 6 do 8 roku życia oraz od 9 do 10-11 roku życia.

Najmłodsi czytelnicy obcowanie z książką rozpoczynają od czytania książek-zabawek, od obrazków i ilustracji, które przeważają nad zainteresowaniem tekstem. Nie interesują się jeszcze autorem. Treść książki traktują jako opis prawdziwego życia. Początkującemu czytelnikowi odpowiadają tematy książek nawiązujące do jego zainteresowań najbliższym otoczeniem, do jego wiadomości i poziomu intelektualnego. Ulubioną lekturą dzieci w tym wieku są wiersze, opowiadania rytmiczne, krótkie historyjki obrazkowe i rymowana proza.

Dziecko od 10 roku życia (dziewczynki trochę później) interesuje się bajkami i baśniami, w których bogaty materiał uaktywnia magiczne myślenie. Baśń wzbogaca uczucia dziecka, kształci wyobraźnię, wyrabia społecznie, zaspokaja poczucie sprawiedliwości oraz kształtuje w dziecku system pojęć moralnych.

Dziecko w wieku wczesnoszkolnym charakteryzuje również brak rozróżnienia tematycznej lektury ze strony chłopców i dziewcząt. Zarówno chłopcy jak i dziewczęta wykazują podobne zainteresowania, sięgają po te same książki i przejawiają podobne zainteresowania.

Już wśród najmłodszych użytkowników książki zarysowują się różnice dotyczące kultury czytelniczej. Istnieje zawsze grupa dzieci, wykazujących dojrzałość i obycie z książką, co oczywiście jest wyniesione z domu rodzinnego lub przedszkola, jest również grupa dzieci, którą nauczyciel bibliotekarz musi pozyskać dla książki. Dzieciom tym brak nawyków i chęci w obcowaniu z książką. Wreszcie jest też grupa uczniów, zaniedbanych wychowawczo, wychodzących z rodzin patologicznych, których książka nie interesuje w ogóle.

W drugiej fazie młodszego wieku szkolnego tj. 9-10 rok życia dzieci czytają już samodzielnie a nawet dla przyjemności. W miarę rozwoju intelektualnego dziecko przejawia zainteresowanie światem realnym, które może zaspokoić dzięki opanowanej już technice czytania. Czytelnicy poszukują książek bogato ilustrowanych, z upodobaniem przeglądają albumy krajoznawcze i techniczne, mimo, że treść tych książek przerasta ich wiadomości rzeczowe. Przejawem zainteresowań poznawczych jest między innymi kolekcjonowanie różnych przedmiotów i majsterkowanie, co znajduje wyraz w szukaniu odpowiedniej literatury. Dzieci poszukują książek, które opisują przygody znajdujące się na pograniczu fikcji i rzeczywistości. Interesują się bohaterami utworów. Wybierają książki na podstawie tytułu, który uważają za skrót treści.

Czytelnictwo w tym okresie rozwojowym ma szczególne silny i widoczny wpływ na rozwój psychiczny. Obserwacje pedagogów ujawniają, że między ilością przeczytanych książek przez uczniów klas III-IV a ich postępami w nauce zachodzi ścisły związek. Dzieci roz czytane odznaczają się lepszą pamięcią, szybszym kojarzeniem faktów, nie mówiąc już o większym zasobie wiadomości rzeczowych oraz językowo-słownikowych.

Na 12 i 13 rok życia przypada początek tak zwanego okresu dojrzewania, któremu towarzyszy intensywny rozwój dziecka, zwłaszcza jego życia uczuciowego i wyobraźni.

Według W. Okonia dojrzewanie to: „proces wzrastania i rozwoju dokonujący się w jednostce, pod którego wpływem zachodzą systematyczne zmiany w jej zachowaniu; kolejność i czas występowania tych zmian w małym stopniu zależą od doświadczenia i ćwiczenia, jednakże niesprzyjające środowisko może do pewnego stopnia zakłócić ich przebieg. Dojrzewanie ma miejsce już w okresie życia płodowego, kiedy z dużą systematycznością pojawiają się poszczególne fazy, podobnie wyraźne fazy występują w okresie dzieciństwa i w okresie dojrzewania trwają jednak – choć z coraz mniejszą intensywnością – i u człowieka dorosłego.”¹⁰

---

¹⁰ W. Okoń: Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 1984, s. 54-55

W tym okresie wyraźnie obserwuje się przekształcenia myślenia konkretnego na abstrakcyjne. Budzący się krytycyzm powoduje, że młodzież manifestuje samodzielność sądów, opozycję w stosunku do uznawanych autorytetów. Charakterystyczny jest dla tego okresu niepokój wewnętrzny, który przejawia się w poszukiwaniu wciąż nowych wrażeń, co znajduje często wyraz w tzw. pożeraniu książek, polegającym na powierzchownym śledzeniu fabuły przez czytelnika, bez zwracania uwagi na inne walory treści i formy książki. Młodociani czytelnicy w pogoni za wrażeniami sięgają po książki różnych rodzajów i poziomów, w tym również po książki dla dorosłych.

Około 12 roku życia wyraźnie różnicuje się lektura chłopców i dziewcząt. Mimo wspólnego zainteresowania przygodą u chłopców instynkt walki wyzwała się w powieściach wojennych, awanturniczych, indiańskich, przygodowych i kryminalnych, przy czym poszukiwany przez nich bohater wyróżnia się, obok podziwianej dotąd zaradności życiowej, innymi cechami charakteru typu; odwaga, szlachetność, zdolność do poświęceń.

Dziewczęta nastawione na własne doznania wewnętrzne poszukują przeważnie powieści obyczajowych, a w nich ideału dobroci i poświęcenia, przyjaźni i miłości, łatwo też można je zainteresować poezją.

U młodzieży 14-15 letniej dostrzega się zainteresowanie autorem i poszukiwanie autorów ulubionych lub polecanych przez kolegów.

Zainteresowania chłopców w wieku 14-15 lat zmierzają w kierunku rozszerzania zasobu wiedzy przyrodniczej o świecie, stąd poczytność powieści podróżniczych, geograficznych, przygodowych, zwłaszcza wojennych i historycznych oraz z dziedziny przyrody i techniki. Wcześniej dojrzewające dziewczęta gwałtownie i prawie wyłącznie poszukują książek o miłości.

Na czytelnictwo młodzieży w wieku 14-15 lat poza nauczycielami bardzo duży wpływ mają rodzice, rodzeństwo, a także szersze środowisko, w którym młodzież przebywa. Okres od 12 do 15 roku życia jest okresem bardzo sprzyjającym wyrabianiu nawyków czytania.

Jak pisze S. Baley - „lektura młodzieży dojrzewającej jest fragmentem ogólnego planu przetwarzania i rozbudowywania osobowości własnej i jest podporządkowana tendencji wychowawczej.”¹¹

Czytelnicy w wieku 16-18 lat należą do okresu nazywanym przez psychologów okresem dorastania. W tym właśnie okresie rozpoczyna się proces

---

¹¹ S. Baley: Psychologiczne podstawy samokształcenia w: Pedagogika dorosłych. Praca zbiorowa pod red. Wojciechowskiego, Warszawa 1962, s. 185

kształtowania osobowości. „Wiek dorastania jest tym okresem w życiu człowieka, w którym dokonuje się przeobrażenia dziecka w osobę dorosłą. Na przestrzeni stosunkowo krótkiego czasu zachodzą radykalne zmiany fizyczne i psychiczne, które umożliwiają spełnienie zadań właściwych człowiekowi dorosłemu – zadań rodzinnych i zawodowo-społecznych.”¹²

W wieku dorastania na pierwszy plan wysuwa się nasilenie życia uczuciowego, które charakteryzuje się z jednej strony częstotliwością i siłą, z drugiej zaś – nietrwałością i zmiennością. Równocześnie kształci się wola, którą charakteryzuje teraz zdolność wyznaczania sobie własnych celów i wytrwałość w ich realizacji.

Rozwój psychiczny u dorastającej młodzieży, powodujący w końcowej fazie krystalizowanie się osobowości i ustalenie poglądu na świat, warunkuje jednocześnie stosunek młodzieży do książek i wzajemne oddziaływanie tych dwóch czynników: osobowości i poglądu na świat – na czytelnictwo, zaś czytelnictwa na formowanie się osobowości i krystalizowanie własnego światopoglądu.

Potrzeba podjęcia decyzji w sprawie wyboru zawodu i perspektywa dalszych studiów stwarzają naturalne warunki zainteresowania u młodzieży wydawnictwami popularnonaukowymi, przede wszystkim technicznymi. Powieść psychologiczna, obyczajowa, poezja i dramat zaspokajają potrzebę intymnych przeżyć, zmiennych nastrojów młodzieży i lepszego zrozumienia siebie. Dużym zainteresowaniem cieszą się utwory o przewadze wątku erotycznego, często w ujęciu bardzo realistycznym, przechodzącym często w naturalizm.

W omawianym okresie można zaobserwować nową cechę u młodzieży, która wcześniej nie ujawniała się, jest to skłonność do podejmowania dyskusji na temat przeczytanych książek najchętniej z rówieśnikami, ale także ze starszymi, jeśli ci umieją dyskusję taką potraktować z całą powagą i nie zrazić do siebie dyskutantów. Cechę tę przejawiają głównie chłopcy. U dziewcząt występuje znacznie rzadziej i raczej wyłącznie w gronie rówieśnic.

Czytelników w wieku 18-19 lat charakteryzuje pełna dojrzałość umysłowa, stabilizowanie się poglądu na świat oraz utrwalanie zainteresowań naukowych i zawodowych. Wtedy też ujawniają się u młodzieży skłonności do szlachetnych porywów, do doskonalenia samego siebie i warunków bytu, do walki o postęp w nauce, w sztuce i w życiu codziennym.

---

¹² Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży. Praca zbiorowa pod red. M. Żebrowskiej, PWN, Warszawa 1976, s. 664

W wieku młodzieńczym następuje krystalizacja zainteresowań czytelniczych i ich wielostronność. Zainteresowania te są najczęściej wyznaczone bądź obranym kierunkiem studiów, bądź upodobaniami, które z obranym kierunkiem studiów się pokrywają, lecz występują w sposób wyraźny, a wreszcie potrzebą pogłębiania problemów społecznych, filozoficznych czy techniczno-naukowych. Młodzież w wieku 18-22 lat dzieli książki na dwie zasadnicze grupy: potrzebne jej do studiowania lub zaspokajania różnorodnych zainteresowań oraz książki czytane dla przyjemności i rozrywki.

Okres dorastania społeczno-kulturalnego cechuje rozbudzenie bezpośrednich zainteresowań płciowych związanych z życiem seksualnym człowieka, dojrzewanie intelektualne i kulturalne oraz dążenie młodzieży do usamodzielnienia w społeczeństwie. Młodzież szuka w książkach pomocy w określeniu swojej postawy wobec życia i stosunku do otaczającej rzeczywistości oraz w ustalaniu swojego planu życiowego. Refleksja na temat własnej postawy życiowej powoduje zainteresowanie problemami filozoficznymi, etycznymi, religijnymi i społecznymi.

Póki człowiek czuć będzie potrzebę ujawniania swoich przeżyć, poglądów, wiedzy, jedną z form tej eksterioryzacji pozostanie zapewne – poprzez język i pismo – książka. Podobnie poznawanie świata, dorobku cywilizacyjnego przeszłości, uczestnictwo w kulturze polegające na czerpaniu ze wspólnych doświadczeń odbywać się będzie także, bo przecież nie wyłącznie, za pośrednictwem książek. To one właśnie interioryzują się w naszej świadomości i pomagają budować naszą osobowość, nasz wewnętrzny świat, niezależnie od tego ile mamy lat.

Opracowała: Dorota Lubińska

Bibliografia:

1. Andrzejewska J.: Kultura czytelnicza jednostki jako program edukacji czytelniczej i przedmiot badań - „Studia o Książce”, T. 18, Warszawa 1989
2. Andrzejewska J. : „Kultura czytelnicza nauczycieli szkoły podstawowej”, Warszawa 1976
3. A-Z Mała encyklopedia PWN, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996
4. Baley S.: „Psychologiczne podstawy samokształcenia” - „Pedagogika Dorosłych”, praca zbiorowa pod red. Wojciechowskiego, Warszawa 1962

5. „Bibliotekarstwo. Nauka – Dydaktyka – Praktyka”, Warszawa 1994, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
6. CBOS, „Książka w życiu codziennym Polaków, IX 1996 nr 6
7. Okoń W.: „Słownik pedagogiczny”, Warszawa 1984, PWN
8. „Słownik współczesnego języka polskiego”, Warszawa 1996, Wydawnictwo Wilga
9. Żebrowska M.: „Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży”, Warszawa 1980, PWN